

В. В. Швець
А. С. Субін-Кожевнікова
Д. А. Білоус

АРХІТЕКТУРНО-ПРОСТОРОВІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРИМІСЬКИХ ПОСЕЛЕНЬ ВІННИЦЬКОЇ ОТГ

Вінницький національний технічний університет

У статті досліджуються архітектурно-просторові особливості розвитку приміських поселень, що входять до складу Вінницької об'єднаної територіальної громади (ОТГ). На основі комплексного містобудівного аналізу автори виявили низку проблем: відсутність сформованих громадських центрів, хаотична житлова забудова, недостатній рівень інженерної та транспортної інфраструктури, нестача об'єктів соціального та культурного призначення. Особливу увагу приділено населеним пунктам Десна, Великі та Малі Крушлинці, Вінницькі Хутори, Гавришівка, Писарівка, Стадниця та Щітки. Для кожного з них подано характеристику планувальної структури, соціально-економічного потенціалу та існуючих проблем.

У роботі запропоновано стратегічні напрями розвитку: формування повноцінних центрів громадської активності, удосконалення просторового зонування, розвиток транспортної мобільності, модернізація інженерної інфраструктури, збереження екологічного та культурного середовища. Також підкреслено необхідність залучення громадськості до процесів просторового планування. Авторі наголошують, що інтегрований підхід, який поєднує соціальні, архітектурні, екологічні та інженерні аспекти, дозволить створити гармонійне, комфортне та конкурентоспроможне середовище у приміських поселеннях Вінницької ОТГ. Дослідження може слугувати практичним орієнтиром для фахівців у сфері просторового планування та місцевого самоврядування, які працюють над питаннями сталого розвитку територіальних громад.

Ключові слова: архітектурно-просторовий розвиток, приміські поселення, об'єднані територіальні громади, просторове планування.

Вступ

Розвиток приміських територій у складі об'єднаних територіальних громад потребує комплексного підходу до просторового планування. Через інтенсивне розширення міської інфраструктури та збільшення тиску на навколишні поселення, виникає необхідність збереження їх локальної ідентичності, забезпечення комфортних умов проживання, доступу до соціальної інфраструктури та сталого просторового розвитку [1]. У випадку Вінницької ОТГ актуальним є питання балансування між урбанізованим центром та селами, що опинилися в межах єдиного адміністративного утворення.

Сталий розвиток територіальних громад неможливий без врахування архітектурно-просторових характеристик населених пунктів, які формують основу просторової ідентичності, функціональності й комфортності середовища. Саме архітектурно-просторове планування визначає раціональне використання територій, збереження природних ресурсів, культурної спадщини та забезпечення умов для якісного життя мешканців [2].

Розвиток населених пунктів у межах сталих принципів передбачає збереження історичних ландшафтів, структури забудови, локальних стилістичних особливостей, а також інтеграцію нових функціональних зон (житлових, громадських, виробничих) без порушення гармонії простору [3,4]. Наприклад, оновлення чи розширення кварталів має відбуватися з урахуванням існуючих морфологічних особливостей – вуличної мережі, щільності забудови, наявних зелених зон.

У свою чергу, архітектурно-просторові рішення повинні формуватися на основі стратегічного бачення розвитку громади – з урахуванням демографічних тенденцій, економічного потенціалу, екологічного стану території [3].

Питання розвитку приміських територій та їх архітектурно-планувальної організації привертає увагу науковців, архітекторів і фахівців у сфері містобудування упродовж останніх десятиліть. Це зумовлено як зростанням урбанізації, так і зміною функціональної ролі приміських поселень у структурі агломерацій.

У працях українських дослідників (Дьомін М. М., Фомін І. О., Тімохін В. О., Яценко В. О., Кузьменко Т. Ю., Русанова І. В., Габрель М., Колодрубська О. І., Вяткін К., Петришин Г. П., Білоконь Ю. М. та ін.) наголошується на необхідності збереження ландшафтно-історичної ідентичності приміських територій та адаптації до природних і культурних особливостей місцевості. Важливу увагу приділяється проблемам безсистемної розбудови, втрати історико-просторової структури сільських поселень та розмиття меж між містом і селом.

Зокрема, досліджуються питання інтеграції приміських сіл у просторову структуру міст, збереження культурного ландшафту, розвиток інженерної інфраструктури та формування

агломерацій. Проте, прикладні аспекти розвитку конкретних поселень, зокрема в межах Вінницької громади, залишаються недостатньо висвітленими, що обумовлює актуальність проведення локального містобудівного аналізу.

Отже, метою дослідження є виявлення архітектурно-просторових проблем та потенціалу розвитку приміських населених пунктів Вінницької ОТГ на прикладі селища Десна та семи сіл (Великі Крушлинці, Вінницькі Хутори, Гавришівка, Малі Крушлинці, Писарівка, Стадниця та Щітки), а також формулювання пропозицій щодо їх інтеграції в єдиний просторовий каркас об'єднаної територіальної громади [5].

Основна частина

Вінницька об'єднана територіальна громада – одна з найбільших та найдинамічніших громад Вінницької області, утворена в рамках адміністративно-територіальної реформи України 2020 року. Центром громади є місто Вінниця – економічний, адміністративний і культурний осередок регіону (рис. 1) [6].

Площа Вінницької ОТГ становить понад 255 км², що робить її однією з найбільших серед міських громад області. Чисельність населення станом на початок 2022 року складала 387,4 тис. осіб [6].

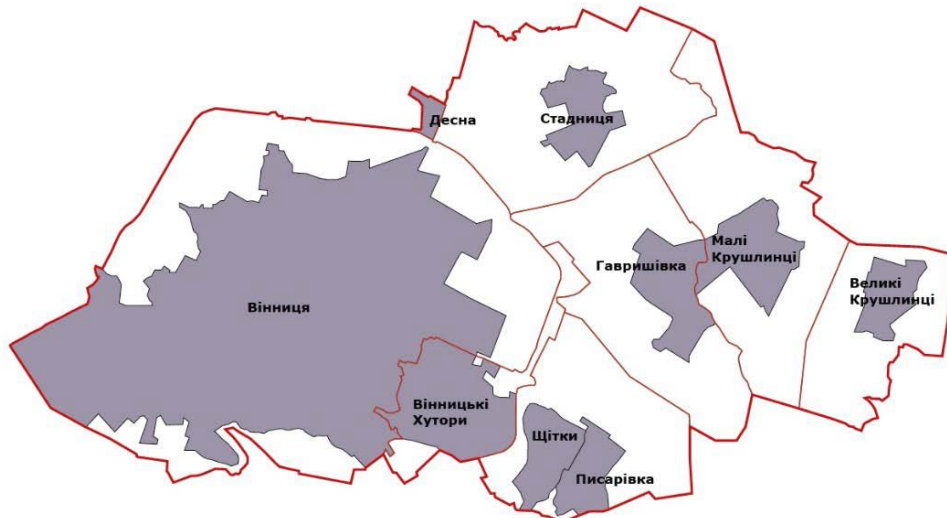

Рисунок 1 – Схема та населені пункти Вінницької міської територіальної громади

Вінницька ОТГ має диверсифіковану економічну структуру: від машинобудування, харчової промисловості до ІТ-сектора. Розвинена система бізнес-парків і індустріальних парків підтримує інноваційний розвиток. Серед інших переваг: вигідне розташування в системі розселення країни, наявність природних – водних і лісових ресурсів, достатня кількість трудових ресурсів, розвинена освітня, медична та соціальна інфраструктура [6]. Проте інтенсивне розширення міських меж породжує виклики у сфері планування територій, зокрема інтеграції приміських поселень у єдину систему розвитку, необхідності збереження природних ландшафтів, покращення транспортної доступності та забезпечення якості життя в нових житлових масивах. Шляхи до подолання даних викликів опрацьовані в Стратегії сталого розвитку Вінниці до 2030 року, з акцентом на енергоефективність, розвиток "зеленого" транспорту, модернізацію інженерної інфраструктури та розширення зелених зон [5].

Відомо, що правильне просторове планування сприяє ефективному використанню територій, розвитку громадської інфраструктури, забезпеченню транспортної доступності та підвищенню якості життя мешканців [7]. У випадку Вінницької ОТГ наявність приміських сіл із переважно хаотичною забудовою, відсутністю центрів громадської активності та слабкою інженерною інфраструктурою уповільнює інтеграцію цих територій у загальну систему громади.

Нормативні документи, зокрема ДБН Б.2.2-12:2019 "Планування і забудова територій" [8] та ДБН Б.1.1-14:2012 "Склад та зміст генерального плану населеного пункту" [9], вимагають раціонального зонування територій, розміщення громадських центрів у пішохідній доступності (500–1000 м для сільських поселень) та забезпечення базової соціальної інфраструктури відповідно до кількості населення. Однак у селах Вінницької ОТГ (наприклад, у Писарівці, М. Крушлинцях, Щітках) часто бракує чітко сформованих центрів, що знижує рівень комфорту проживання та ускладнює реалізацію комплексних містобудівних програм.

Нерегламентована садибна забудова призводить до нераціонального використання земельних

ресурсів та утворення транспортної і комунікаційної неузгодженості. Згідно з вимогами ДБН Б.2.2-12:2019, у кожному населеному пункті мають бути визначені зони громадського обслуговування, рекреації, житлової забудови та інженерної інфраструктури [8]. У реальності ж у багатьох селах Вінницької ОТГ відсутнє сучасне зонування, що призводить до конфліктів між функціональними зонами та перешкоджає подальшому планомірному розвитку.

Архітектурно-планувальні рішення безпосередньо формують базу для сталого розвитку приміських населених пунктів. Чітка організація простору, інтеграція екологічних принципів і створення доступної інфраструктури дають змогу перетворити села і селища Вінницької ОТГ на комфортні, привабливі та конкурентоспроможні місця для проживання.

Розглянемо особливості архітектурно-просторової організації приміських поселень, що входять до Вінницької ОТГ.

Селище Десна, розташоване на північному сході від Вінниці, займає площу 5,2 км² з населенням 1766 осіб, вирізняється значним транспортним навантаженням через наближеність до міста та наявність промислових зон (рис. 2).

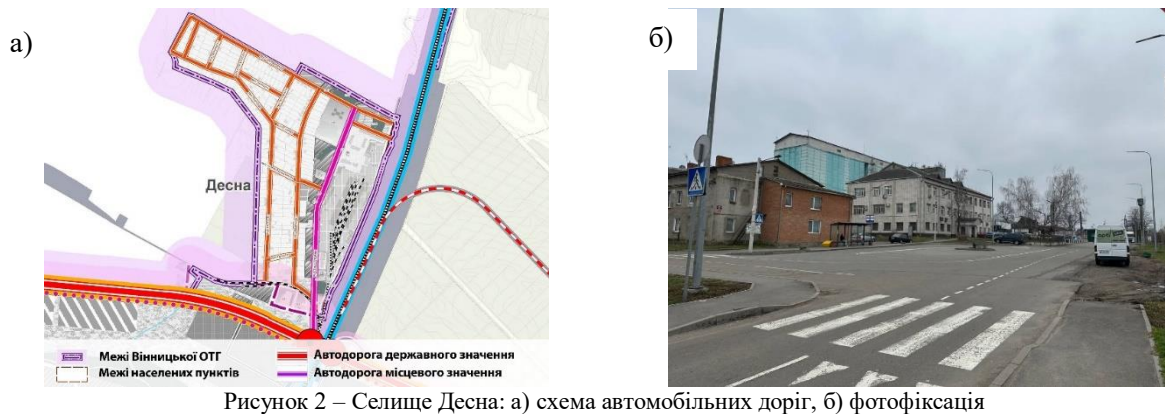

Рисунок 2 – Селище Десна: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Десна виникла у 1970-х роках як робітниче поселення навколо комбінату хлібопродуктів № 2, який досі займає значну площу території. Основу житлового фонду становлять дев'ять багатоповерхових будинків, включаючи приватизовані гуртожитки, а також приватний сектор із дво- та триповерховими будинками [10].

Соціальна структура населення представлена переважно людьми віком 40–45 років, а також пенсіонерами та підлітками. З інфраструктури у Десні функціонують дитячий садок, початкова школа та кілька продуктових магазинів, що забезпечують базові потреби місцевих мешканців [10].

Транспортне сполучення із Вінницею здійснюється за допомогою автобусних маршрутів № 30 та № 108, а також електропоїзда Вінниця-Козятин.

Незважаючи на деякі позитивні риси, селище стикається з низкою проблем. У селищі відсутній виражений громадський центр. Молодь часто виїжджає до Вінниці через брак можливостей для розваг, освіти та самореалізації. Якість дорожнього покриття також залишає бажати кращого: центральна вулиця має асфальтове покриття, але більшість другорядних доріг потребують ремонту, або взагалі залишаються ґрунтовими.

Село Великі Крушинці лежить за 23 км від міста Вінниці, має площу 1,639 км², населення складає 1071 осіб [6].

Село з типовою стрічковою забудовою вздовж головних доріг. Центр села слабо виражений, сформований навколо Церкви Усікновення глави Іоана Предтечі (1914 р.) та КЗ «Великокрушинецька гімназія Вінницького району Вінницької області», відсутні якісні громадські простори.

Територія села характеризується широкохвилястим типом рельєфу. Територія села розділена неглибокою балочною мережею на три масива, які представлені широкими вододільними плато та слабопологими схилами крутизною 2-3°.

Основні проблеми: транспортна ізоляція, відсутність планової організації, занепад інженерної інфраструктури (рис. 3).

Рисунок 3 – Село Великі Крушлінці: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Вінницькі Хутори (площа – 2,418 км², населення – 7387 осіб) демонструють приклад активного розростання садибної забудови в сторону міста Вінниці. Первинна планувальна сітка вулиць доповнюється новими масивами, де забудова часто ведеться без чітких генеральних планів. Це призводить до проблем з транспортною доступністю, нестачею громадських просторів і закладів інфраструктури.

У с. Вінницькі Хутори є 14 багатоквартирних будинків. По селу спостерігається значна житлова забезпеченість та менші за чисельністю (у середньому) домогосподарств [6].

Центр села функціонально невизначений. Існує потреба у створенні соціальної інфраструктури (рис. 4).

Рисунок 4 – Село Вінницькі Хутори: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Гавришівка (площа – 2,729 км², населення – 1858 осіб), відоме завдяки розташуванню поблизу міжнародного аеропорту. Поселення має компактне планування з регулярною сіткою вулиць у центральній частині. Проблемаю є невідповідність між стрімким розвитком житлової забудови і рівнем інженерної інфраструктури. Центр села сформований довкола адміністративних об'єктів і храму.

Вигідне розташування поблизу аеропорту створює перспективи для розвитку логістики, але наявне загострення екологічних проблем. Громадські простори потребують реконструкції, формування нових якісних просторів (рис. 5).

Рисунок 5 – Село Гавришівка: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Малі Крушлинці розташоване за 14 км від міста Вінниці. Відстань автошляхами до Вінниці – 18 км. Площа – 2,96 км², населення – 1831 осіб. Село стоїть на річці Хомутка [6].

Сільська планувальна структура тут збереглася з мінімальними змінами, характерною є велика кількість приватних садиб з великими земельними ділянками.

У селі функціонують кілька ключових громадських закладів, зокрема, Свято-Покровський храм (1797), Костел Святого Духа, КЗ "Малокрушлинецький ліцей", Малокрушлинецький будинок культури, фельдшерсько-акушерський пункт, стадіон, парк та магазини, які забезпечують освітні, культурні та духовні потреби місцевих жителів та формують громадський центр села (рис. 6).

Рисунок 6 – Село Малі Крушлинці: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Писарівка має потенціал для розвитку житлової зони. Площа – 1,12 км², населення – 1596 осіб. Потребує комплексного благоустрою, покращення транспортної доступності, розвитку громадських центрів. Існує проблема збереження природного ландшафту при новій забудові.

Забудова с. Писарівка складається із 19 багатоквартирних будинків (45 квартир загалом) і 591 садибних будинків. На перспективу передбачено будівництво 3,8 км житлових вулиць, які передбачені для обслуговування нових кварталів житлової та громадської забудови [6]. Крім того на перспективу передбачено провести реконструкцію існуючих вулиць з доведенням ширини проїзної частини до нормативної, а також влаштування твердого покриття на існуючих ґрунтових вулицях.

Центральна частина села характеризується наявністю громадських споруд, проте їхня кількість і стан потребують оновлення. Архітектурно-планувальна організація села дозволяє створити зручні громадські простори та розвивати місцеві соціальні проєкти (рис. 7).

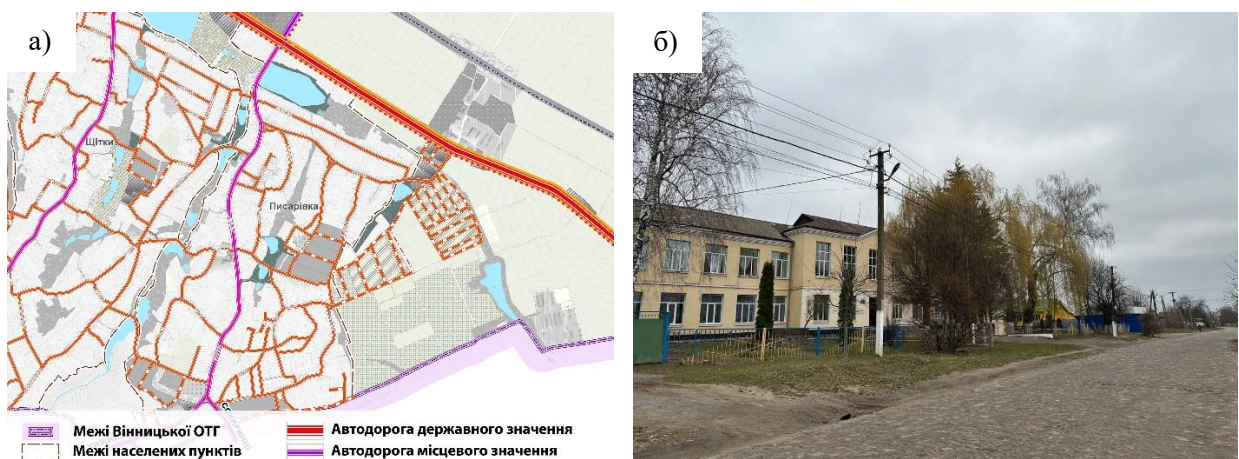

Рисунок 7 – Село Писарівка: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Стадниця має населення – 1405 осіб. Одне з найбільших сіл громади. Активно розвивається завдяки близькості до міста. Має потенціал для формування локального адміністративного центру.

Просторова структура складається з регулярної сітки вулиць з розгалуженням на окремі житлові квартали. Тут є активний попит на нове житло, що вимагає ретельної регламентації забудови та

збереження природних зон.

Адміністративні межі села Стадниця пропонується змінити та збільшити шляхом приєднання земель запасу, виробничих територій, не наданих у користування чи власність суміжних із його сучасною межею додаткових територій згідно кадастрового поділу, а також передбачається об'єднання двох окремих частин села (Велику Стадницю та Малу Стадницю) за допомогою продовження будівництва головної сільської вулиці (вулиця Вишнева) з включенням її у межі населеного пункту, що своєю чергою забезпечить єдину адміністративну структуру. Проектна площа території села Стадниця складатиме 643,2970 га [11].

За прогнозом проєктувальників, розширення території села надасть можливість збільшити потенційні можливості для його економічного та демографічного розвитку, організації дозволя його мешканців.

На 67,5 гектарів, які включають в межі Стадниці, пропонують збудувати нові квартали приватного сектору. На 33,4 га землі — багатоквартирну забудову. І ще через ущільнення забудови та використання існуючих незабудованих ділянок можна виділити ще 49 гектарів під садибну забудову [11].

Через це в селі з'являться 33 нові вулиці, проїзди та провулки. Під нову забудову прокладатимуть ще й нові інженерні мережі.

Село повністю електрифіковане та газифіковане, проведено роботи по підведенню води. Є дитячий садочок, що забезпечує потреби села, будинок культури, школа I-II ступенів у якій навчається 109 учнів, 3 магазини.

Є футбольна команда, художні колективи, які гідно представляють село.

Поблизу села розташоване сміттєзвалище міста Вінниці, де була збудована автоматизована біогазова станція для спалювання сміттєвих газів.

Проблеми: нестача соціальної інфраструктури, незавершеність транспортного планування, хаотична забудова (рис. 8).

Рисунок 8 – Село Стадниця: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Село Щітки знаходиться в 7 км. від м. Вінниці. Село межує з Писарівкою, Вінницькими Хуторами і Хижинцями. Площа – 1,166 км², населення – 1287 осіб. Центральна вулиця села – вул. Миру.

Село з яскраво вираженою аграрною орієнтацією. Центр має потенціал для розвитку громадських просторів, але наразі відсутня сучасна архітектурна структура. Основна проблема – інфраструктурна відсталість та низький рівень інвестиційної привабливості.

У Щітках функціонує парафія Української греко-католицької церкви, яка є важливим духовним осередком для мешканців.

Транспортне сполучення з Вінницею забезпечується приміським автобусним маршрутом № 30А, який проходить через вулицю Миру. Протяжність автобусної мережі в межах села становить 3,8 км, що забезпечує щільність 1,0 км/км² [6].

У 2022 році було впроваджено тролейбусний маршрут №12А, який у тестовому режимі подовжено до сіл Щітки та Писарівка, що покращило транспортну доступність села.

Село Щітки є активним учасником розвитку Вінницької міської територіальної громади. Завдяки наявності громадських закладів, культурних традицій та покращенню транспортної інфраструктури, село має потенціал для подальшого сталого розвитку та інтеграції в міське середовище (рис. 9).

Рисунок 9 – Село Щітки: а) схема автомобільних доріг, б) фотофіксація

Таким чином, кожне з поселень Винницької ОТГ потребує індивідуального, але водночас системного та комплексного підходу до реконструкції та подальшого розвитку. Лише інтегроване врахування архітектурно-планувального аналізу, реальних соціальних потреб мешканців, екологічних особливостей території, економічних ресурсів та інженерної доцільності дозволить досягти якісного просторового оновлення [12]. Важливо створити умови для гармонійної інтеграції приміських територій у єдину функціонально-просторову структуру Винницької ОТГ, зберігаючи при цьому місцеву ідентичність кожного поселення.

Аналіз нормативного забезпечення сіл Винницької ОТГ виявив низку ключових проблем, що потребують першочергового вирішення. Зокрема [6]:

- Інженерна інфраструктура в ряді сіл має серйозні недоліки. Проблеми з централізованим водопостачанням та водовідведенням, застарілі електромережі, відсутність зливової каналізації призводять до підтоплень та аварійних ситуацій під час опадів.
- Транспортна доступність в окремих населених пунктах залишається незадовільною. Частина доріг перебуває у поганому стані та потребує капітального ремонту. Громадський транспорт курсує нерегулярно, особливо у вечірній час, що ускладнює зв'язок із Винницею. Крім того, бракує велосипедних доріжок та безпечних пішохідних маршрутів.
- У переважній більшості сіл спостерігається гостра потреба у будівництві нових або розширенні наявних закладів дошкільної освіти. Існуючі садочки не завжди відповідають зростаючим потребам місцевого населення.
- У селищі Десна та селі Стадниця відсутні заклади загальної середньої освіти, внаслідок чого мешканці змушені користуватися освітніми установами міста Вінниці, що створює додаткове навантаження на міську інфраструктуру.
- В усіх селах громади (окрім села Винницькі Хутори) відсутні спеціалізовані заклади позашкільної освіти, що обмежує можливості розвитку дитячої та юнацької творчості, спорту й технічної освіти.
- Спортивні зали наявні лише при закладах освіти у Винницьких Хуторах, Великих Крушлинцях та Гавришівці. В інших селах ця потреба залишається невирішеною, що обмежує доступ населення до занять фізичною культурою.
- У більшості сіл Винницької ОТГ мережа закладів харчування і магазинів не відповідає потребам населення, особливо якщо враховувати тенденцію до зростання населення та урбанізації приміської зони. Необхідно розробляти програми розвитку місцевої торгівлі і сервісу з урахуванням демографічних перспектив кожного населеного пункту.
- Багато сіл мають обмежену місткість клубних закладів, а також недостатній бібліотечний фонд, що знижує рівень доступу до культурних та інформаційних ресурсів.
- Відсутність майстерень побутового обслуговування обмежує можливості мешканців користуватися необхідними повсякденними послугами без виїзду за межі села.
- У всіх селах громади, за винятком деяких найбільших, відсутні громадські вбиральні, що є серйозним недоліком громадського простору.
- Критичною проблемою є відсутність пожежних депо, що значно ускладнює оперативне реагування у випадку надзвичайних ситуацій і становить загрозу безпеці населення.

Таким чином, виявлені недоліки вказують на необхідність розробки і реалізації цільових програм розвитку соціальної інфраструктури приміських територій. Інвестиції у створення сучасних освітніх, спортивних, культурних та інженерних об'єктів повинні стати пріоритетом для забезпечення сталого розвитку Винницької ОТГ.

На основі аналізу містобудівного стану приміських поселень Винницької ОТГ пропонуються

наступні стратегічні підходи для подолання виявлених архітектурно-просторових проблем:

1. Формування центрів громадської активності. Більшість населених пунктів не мають сформованого архітектурно виразного центру. Наприклад, у селі Великі Крушлинці доцільно облаштувати площу по вул. Українській з озелененням, майданчиком для сільських ярмарків та місцями для відпочинку. У Стадниці та Гавришівці доцільно створити мультифункціональні громадські простори біля шкіл чи адміністративних будівель з додатковими сервісами, такими як кав'ярні, бібліотечні зони та відкриті сцени.

2. Просторове зонування та упорядкування житлової забудови. Хаотична забудова та розростання житлових кварталів потребують контролю. У Стадниці доцільно розробити детальний план території із виділенням зон для садибної забудови, громадської інфраструктури, зелених коридорів та збереження природних зон. Запровадження обмежень на типи забудови у зонах зі сформованою традиційною структурою, наприклад у Вінницьких Хуторах, сприятиме збереженню архітектурної ідентичності.

3. Розвиток транспортної доступності та мобільності. В багатьох селах відсутні якісні дороги, велосипедна інфраструктура та громадський транспорт. Наприклад, упорядкування доріг з твердим покриттям і створення велодоріжок – у пріоритеті для Десни як найбільш урбанізованого населеного пункту.

4. Підвищення якості інженерної інфраструктури. В багатьох селах спостерігається зношеність або відсутність централізованого водопостачання, каналізації, тепlopостачання. Впровадження енергозберігаючих технологій в школах та дитячих садках, дозволить зменшити витрати на утримання соціальної інфраструктури.

5. Урбаністичне планування з врахуванням екології та ідентичності. При плануванні забудови важливо враховувати наявні зелені зони та водні об'єкти, такі як ставок у Гавришівці чи балки у Великих Крушлинцях. Розробка архітектурних стандартів фасадів та благоустрою для нової забудови допоможе уникнути візуального хаосу та зберегти локальний стиль.

6. Включення мешканців до процесів просторового розвитку. Участь громадян у проєктуванні громадських просторів і впровадження практик партисипативного бюджетування є ефективними інструментами реалізації локальних ініціатив.

Отже, дослідження показало, що успішний розвиток приміських поселень Вінницької ОТГ неможливий без впровадження стратегічних підходів до вирішення архітектурно-просторових проблем. Формування гармонійної системи громадських центрів, раціональне просторове зонування, модернізація інженерної інфраструктури та розвиток транспортної доступності створюють умови для якісної інтеграції приміських територій у загальну структуру громади [13]. Приміські населені пункти стають важливою частиною єдиного міського середовища, забезпечуючи житлову функцію, трудові ресурси та розширення рекреаційного потенціалу.

Вінницька ОТГ демонструє приклад громади, яка через системне планування і врахування місцевих особливостей має можливість забезпечити сталий розвиток і підвищення якості життя для всіх мешканців.

Висновки

Аналіз архітектурно-просторових особливостей розвитку приміських поселень Вінницької ОТГ дозволив виявити низку системних проблем, що стримують сталий розвиток територій. Основними серед них є: відсутність повноцінних громадських центрів у більшості сіл, хаотичність житлової забудови, недостатня розвиненість інженерної та транспортної інфраструктури, а також брак закладів соціально-культурного та освітнього призначення.

Встановлено, що окремі населені пункти, демонструють певний потенціал для розвитку завдяки близькості до міста Вінниці та наявності ключових елементів громадської інфраструктури. Проте у всіх селах зафіксована потреба в оновленні або створенні нових об'єктів освіти, охорони здоров'я, культури, спортивних споруд, закладів громадського харчування та побутового обслуговування.

Також необхідно впроваджувати практики партисипативного планування, залучаючи громаду до ухвалення рішень щодо просторового розвитку, благоустрою та вибору пріоритетних проєктів. Це сприятиме не лише підвищенню якості середовища, а й формуванню почуття відповідальності мешканців за майбутнє своїх населених пунктів.

Таким чином, архітектурно-просторовий розвиток приміських поселень Вінницької ОТГ має базуватися на інтегрованому підході, що поєднує містобудівний аналіз, соціальні потреби, екологічні вимоги та сучасні інженерні рішення. Лише системна, зважена і перспективна політика дозволить створити комфортне, сталий і конкурентоспроможне середовище для життя нинішніх і майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Яценко В.О. Стратегія збалансованого розвитку приміських територій великих міст України. Natural and Technical Sciences, VI (17), 2018. Issue 157, p. 17-21 23.
2. Містобудівне проектування: навч. посіб. / Г. П. Петришин та ін. Львів : Видавництво Львів. політехніки, 2016. 328 с.
3. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова від 24.12.1999 № 1359-XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T991359?an=18> (дата звернення: 20.02.2025).
4. Колодрубська О. І. Сталый розвиток приміських територій (на прикладі західного регіону України). Сучасні проблеми архітектури та містобудування : наук.-техн. зб. / Київ. нац. ун-т буд-ва і архіт. ; відп. ред. М. М. Дьомін. Київ : КНУБА, 2012. Вип. 29. - С. 239-244.
5. Стратегія розвитку Вінницької міської територіальної громади до 2030 року URL: <https://www.vmr.gov.ua/strategiia> (дата звернення: 20.02.2025).
6. Комплексний план просторового розвитку території Вінницької міської територіальної громади. Київ, 2023. 332 с.
7. Русанова І. В. Територіальна організація мережі сільських поселень у приміських зона. Проблеми розвитку міського середовища. 2012. №8. С. 234-240.
8. ДБН Б 2.2-12:2019. Державні будівельні норми. Планування та забудова територій. Київ : Мінрегіон України, 2019. 185 с. URL: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBNB22-12-2019.pdf> (дата звернення: 20.02.2025).
9. ДБН Б.1.1-14:2012 Склад та зміст генерального плану населеного пункту. Київ : Мінрегіон України, 2012. 37 с. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/08/DBN-B.1.1-15-2012.-Sklad-ta-zmist-generalnogo-pla.pdf> (дата звернення: 20.02.2025).
10. Чим живе Десна, яка хоче приєднатися до Вінниці. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/chim-zhive-desna-yaka-hochepriednatisya-do-vinnitsi-10732620.html> (дата звернення: 20.02.2025).
11. Стадниця виросте. Обговорюють новий генплан для села біля Вінниці. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/stadnitsya-viroste-obgovoryuyut-noviy-genplan-dlya-sela-bilya-vinnitsi-11937826.html> (дата звернення: 20.02.2025).
12. Габрель М. Земельні відносини в містобудівному проектуванні. Містобудування та територіальне планування : наук.-техн. зб. К. : КНУБА. 2008. - № 31. - С. 73-84.
13. Вяткін К. Неоднозначні приміські простори: тренди та особливості зміни повсякденних практик. Економічна та соціальна географія, 2020. №82. С. 4-19.

REFERENCES

1. Iatsenko V.O. Stratehiia zbalansovanoho rozvytku prymyskykh terytorii velykykh mist Ukrainy. Natural and Technical Sciences, VI (17), 2018. Issue 157, p. 17-21 23.
2. Mistobudivne proektuvannia: navch. posib. / H. P. Petryshyn ta in. Lviv : Vydavnytstvo Lviv. politekhniki, 2016. 328 s.
3. Pro Kontseptsiiu staloho rozvytku naselenykh punktiv : Postanova vid 24.12.1999 № 1359-XIV. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/T991359?an=18>
4. Kolodrubska O. I. Stalyi rozvytok prymyskykh terytorii (na prykladi zakhidnoho rehionu Ukrainy). Suchasni problemy arkhitektury ta mistobuduvannia : nauk.-tekhn. zb. / Kyiv. nats. un-t bud-va i arkhitekt. ; vidp. red. M. M. Domin. Kyiv : KNUBA, 2012. Vyp. 29. - S. 239-244.
5. Stratehiya rozvytku Vinnytskoyi miskoyi terytorialnoyi gromady do 2030 roku URL : <https://www.vmr.gov.ua/strategiia>
6. Kompleksnyi plan prostorovoho rozvytku terytorii vinnytskoi miskoi terytorialnoi hromady. Kyiv, 2023. 332 s.
7. Rusanova I. V. Terytorialna orhanizatsiia merezhi silskykh poselen u prymyskykh zona. Problemy rozvytku miskoho sredovyscha. 2012. №8. S. 234-240.
8. DBN B 2.2-12:2019. Derzhavni budivelni normy. Planuvannia ta zabudova terytorii. Kyiv : Minrehion Ukrainy, 2019. 185 s. URL: <http://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/07/DBNB22-12-2019.pdf>
9. DBN B.1.1-14:2012 Sklad ta zmist heneralnogo planu naselenoho punktu. Kyiv : Minrehion Ukrainy, 2012. 37 s. URL: <https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2019/08/DBN-B.1.1-15-2012.-Sklad-ta-zmist-generalnogo-pla.pdf>.
10. Chym zhyve Desna, yaka khoche priyednatysia do Vinnytsi. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/chim-zhive-desna-yaka-hochepriednatisya-do-vinnitsi-10732620.html>.
11. Stadnitsia vyroste. Obhovoriuiut novyi henplan dlia sela bilya Vinnytsi. URL: <https://vn.20minut.ua/Podii/stadnitsya-viroste-obgovoryuyut-noviy-genplan-dlya-sela-bilya-vinnitsi-11937826.html>.
12. Habrel M. Zemelni vidnosyny v mistobudivnomu proektuvanni. Mistobuduvannia ta terytorialne planuvannia : nauk.-tekhn. zb. K. : KNUBA. 2008. - № 31. - S. 73-84.
13. Viatkin K. Neodnoznachni prymiski prostory: trendy ta osoblyvosti zminy povsiakdennykh praktyk. Ekonomichna ta sotsialna heohrafiia, 2020. №82. S. 4-19.

Швець Віталій Вікторович – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: v.shvets@vntu.edu.ua, orcid.org/0000-0002-2748-3685.

Субін-Кожевнікова Альона Сергіївна – кандидат архітектури, доцент кафедри будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua, orcid.org/0000-0001-9560-0364.

Білоус Дмитро Анатолійович – студент групи БМ-216, кафедра будівництва, міського господарства та архітектури, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: bilousd1524@gmail.com, orcid.org/0000-0003-1656-4161.

V. Shvets
A. Subin-Kozhevnikova
D. Bilous

ARCHITECTURAL AND SPATIAL FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF SUBURBAN SETTLEMENTS IN VINNITSIA UNITED TERRITORIAL COMMUNITY

Vinnitsia National Technical University

The article explores the architectural and spatial features of the development of suburban settlements within the Vinnytsia United Territorial Community (UTC). Based on a comprehensive urban planning analysis, the authors identified several key challenges: lack of structured public centers, chaotic residential development, insufficient engineering and transport infrastructure, and a shortage of social and cultural facilities. Particular attention is given to eight settlements—Desna, Velyki and Mali Krushlyntsi, Vinnytski Khutory, Havryshivka, Pysarivka, Stadnytsia, and Shchytky—each analyzed in terms of planning structure, socio-economic potential, and existing problems.

The article offers strategic development directions, including the formation of active community centers, improvement of spatial zoning, enhancement of transport mobility, modernization of engineering infrastructure, and preservation of ecological and cultural assets. The authors emphasize the importance of community engagement in spatial development processes. An integrated approach that combines social, architectural, ecological, and technical dimensions is proposed to ensure the creation of a harmonious, comfortable, and competitive living environment in the suburban areas of Vinnytsia UTC. The research may serve as a practical reference for professionals in spatial planning and local governance working on sustainable development issues.

Key words: architectural and spatial development, suburban settlements, united territorial communities, spatial planning.

Shvets Vitaliy – PhD., associate professor of Department construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University. E-mail: vitalshv@i.ua. ORCID: 0000-0002-2748-3685.

Subin-Kozhevnikova Alona – PhD, associate professor of Department construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: subinkozhevnikova@vntu.edu.ua orcid.org/0000-0001-9560-0364.

Dmytro Bilous – student of Department construction, urban and architectural, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: bilousd1524@gmail.com orcid.org/0000-0003-1656-4161.